

Labyrinten på Kreta

Återutgivning av text från 1877

En publikation från
e-boksbiblioteket.se

Labyrinten på Kreta
– Återutgivning
av text från 1877

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-404-0

Copyright © 2017 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.
Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksbiblioteket.se

Förord

I den här e-boken får du läsa om den berömda mytiska labyrinten på Kreta.

Den har skildrats i dussintals filmer och tv-serier men det här är en av de första texterna på svenska där man försöker lokalisera labyrinten i verkligheten.

Du får framför allt läsa om en grotta som forskarna i slutet av 1800-talet pekade ut som platsen för labyrinten. Några decennier senare grävdes palatset Knossos ut och forskarnas uppmärksamhet riktades i stället dit.

Den grotta som beskrivs i texten finns fortfarande kvar och går att besöka.

Den här texten publicerades ursprungligen år 1877 i tidskriften "Svenska Familj-Journalen" med rubriken "Labyrinten på Kreta". Texten publicerades anonymt.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Labyrinten på Kreta

Den här texten publicerades ursprungligen år 1877 i tidskriften "Svenska Familj-Journalen" med rubriken "Labyrinten på Kreta". Texten publicerades anonymt.

En bland Medelhafvets herrligaste öar är den med myrten, ceder och cypresser bevuxna och af rika floder vattnade ö, som förr kallades Kreta, men numera allmännast benämnes Kandia, der, enligt grekersagan, öfverguden Zeus föddes och tillbragte sina gladaste ungdomsår. Det var hit han förde Europa, efter att hafva enleverat henne från hennes fader, konungen i Sidon. Det var här hon sedan födde honom sönerna Minos, Rhadamanthus och Sarpedon. Här byggde Dædalus på konung Minos befallning den ryktbara labyrinten, som säges hafva användts som fängelse åt vidundret Minotaurus, en son till Minos' gemål Pasiphaë och en tjur. Han var till hälften tjur, till hälften menniska, och hans föda utgjordes af ynglingar och unga flickor. Slutligen, säger sagan, besegrades dock detta vidunder af Theseus, hvilken af Minos och Pasiphaës dotter Ariadne, som förälskat sig i honom, erhöll ett trådnystan, med ledning af hvars trådar han kunde, sedan han dödat Minotaurus, återvända samma väg som han

kommit. Enligt professor Raoul Rochettes åsigt, är Theseus' seger öfver Minotaurus liktydig med den grekiska gudalärans införande och den menniskooffrande Baals-kultens undergång på Kreta.

Det var icke en underjordisk, utan en på sjelfva marken uppförd, öppen byggnad, till hvilken den beryktade Dædalus uppgjort planen efter den labyrinth, som han sett i närheten af Moëris sjö. Så säger traditionen. Men ingen af forntidens författare omnämner, att han sjelf sett denna labyrinth. Diodorus och Plinius förklara, att det på deras tid icke fanns något spår af densamma. Det är mycket troligt, att den aldrig har funnits till annat än i poesien och sagan, men det är äfven möjligt, att den varit byggd till en del öfver jorden och till en del under densamma. Detta sednare antagande gör det sannolikt, att den öfre byggnaden, som fanns före det trojanska kriget, försvunnit långt före Diodori och Plinii tid, hvaremot den underjordiska labyrinthen bibehållit sig ända till våra dagar. Författaren till *Entymologicum magnum* och Eustathius, i sina kommentarier till odysseen, antaga att labyrinthen på Kreta endast var en håla, och det finnes äfven ganska många sådana på ön. En af dem, vid foten af berget Ida, beskriver den ryktbare botanisten Tournefort 1702 i sina bref till ministern Pontchartrain. Efter honom har den lärde Cockerell besökt stället och lemnat en mycket fullständigare beskrifning deröfver, åtföljd af tvänne teckningar, hvilka vi här återgifva. Han berättar, att hans vägvisare förde honom till en kulle, der ingången till den i jorden gräfdä labyrinthen var belägen. »Denna ingång», säger han, »förde till en slags förstuga af omkring tjugofem fots bredd och fyrtiofem fots längd, försedd med fyra dörrar, af hvilka endast en ledde till det inre af labyrinthen. Början af den underjordiska gången var så låg och så fylld med sten och jord, att man måste krypa för att komma igenom

den. Tournefort ansåg därför, att här ej kunnat vara något stenbrott, men Cockerell antager såsom sannolikt, att denna ingång icke var den egentliga, utan att den endast var afsedd för luftvexlingen samt att det funnits en annan ingång, som ledt till det stora galleriet (se planritningen!). På ömse sidor om detta galleri voro släthuggna stentar uppställda och ordnade, men på marken syntes icke ett enda hjulspår. Ett af de naturligaste antagandena synes vara det, att dessa utgräfningar varit ämnade till griftkamrar, men Cockerell fann icke, oaktadt de noggrannaste undersökningar, något som bekräftade ett sådant antagande. När han inkommit längre i de underjordiska gallerierna, fann han till höger och till venster, på något afstånd från hvarandra, öppningar eller början till gångar, i hvilka det dock var omöjligt att intränga, emedan de voro fyllda med sten och grus efter de nedrasade hvalfven. På många ställen funnos ingångar af alldeles lika utseende, hvilka voro ämnade att vilseleda vandraren, äfven om han för sig uppgjort någon viss plan för att kunna återvända.

När Cockerell kommit så långt in, som det var möjligt, befann han sig i ett slags sal, der en källa framvällde. På detta undantag när fann han alls ingen fuktighet i någon af gångarna eller i hvalfven. Taket, som härinne var högre än i gallerierna, uppbars af stenpelare, och ett pistolskott framkallade en sådan svärm af flädermöss, att facklorna voro nära att blifva släckta.

En grekisk fåne, som var med i Cockerells sällskap, gick vilse, och det dröjde länge, innan man lyckades få reda på honom. Emellertid blef man förundrad öfver, att träffa honom i ett aflägsset rum, till hvilket han måste hafva kommit på en väg, som det var alldeles omöjligt att upptäcka.

När Cockerell kom till punkten C, efter att hafva varit inne i alla

de utgräfningsar, som äro betecknade med bokstäfverna E och O, fann han af den tråd, som han, enligt Thesei exempel, fört med sig för att återfinna utgången, att han redan förut passerat platsen. Nu gick han tillbaka till galleriet D och höll sig denna gång till venster samt undersökte gallerierna och kamrarna B, hvilka han förmodade, att Tournefort icke besökt. Slutligen återvände han och återsåg med välbehag dagsljuset, sedan han tillbringat fyra timmar i labyrinten, hvarvid han mången gång haft svårt att bana sig en väg.

Cockerell anser, att denna labyrint, som ligger i närheten af Agio-Deka och Gortys ruiner, har en mycket hög ålder. Vidare säger han, att det är förenadt med den största fara att tränga in i den, utan att hafva en ledtråd med sig; att den mycket väl kunnat vara skådeplatsen för Thesei äfventyr; att den i en något senare tid möjligen begagnats till stenbrott eller fängelse, eller äfven som tillflyktsort och gömställe under krigstider, antingen för inbyggarna sjelfva eller för deras hjordar och öfriga ägodelar.

Pausanias och Strabo påstå, att labyrinten på Kreta var belägen vid Knossos; andra forntidens och medeltidens auktoriteter, bland andra Catullus, Cedrenus och Eustathius, förlägga den deremot till Gortys.

Ingången till labyrinten på Kreta.

Labyrinten på Kreta.

Viktiga ord och personer

Ariadne.

Kvinna i grekisk mytologi, dotter till kung Minos på Kreta.

Baal.

En fenicisk väder- och fruktbarhetsgud. Dyrkades både i det forntida Fenicien, Karthago och Egypten.

Catullus.

[84 f Kr – 54 f Kr] Romersk poet. Betraktades som en av det romerska rikets främsta diktare. Han skrev framför allt om sin kärlek till Lesbia och sitt hat mot Julius Caesar. Bara ett fåtal av Catullus verk finns bevarade.

Cedrenus, Georgios.

[1000-talet] Bysantinsk historiker. Levde i mitten av 1050-talet och är berömd för sitt verk "Synopsis historion" som beskriver världshistorien från skapelsen ända till 1050-talet. Kedrenos var troligen en ledande jurist vid det bysantinska hovet.

Cockerell, Charles Robert.

[1788–1868] Brittisk arkitekt och arkeolog. Gjorde vid ung ålder en långresa till östra Medelhavet och deltog i flera utgrävningar.

Fann bland annat den stora Bassae-frisen som i dag finns i British Museum i London. Var under senare delen av sin karriär en av landets mest framstående arkitekter och ansvarade bland annat för en hel rad av Bank of Englands lokalkontor. Han var även chef för renoveringarna i Sankt Paulskatedralen i London.

Diodorus.

[ca 90 f Kr–ca 30 f Kr] Grekisk historiker på Sicilien. Är mest känd för sitt stora verk om världens historia ("Bibliotheca historica").

Eustathius av Epiphania.

[död ca 518] Bysantinsk historiker. Levde i början av 500-talet i staden Epiphania som i dag heter Hamah och ligger i Syrien. Är känd för sitt verk "Chronological Epitome" som beskriver världshistorien från Trojas fall tills år 503.

Fot.

Längdmått. En fot motsvarar 29,6 cm.

Minos.

Mytisk kung på Kreta. Minos var son till guden Zeus och härskade enligt myterna från palatset i Knossos. Minos ska efter sin död ha blivit en gud med ansvar för dödsriket Hades. Kungen har gett namn åt den forntida minoiska kulturen.

Pausanias.

[ca 110 – 180] Grekisk geograf och författare. Är mest känd för verket "Beskrivning över Grekland" där Pausanias beskriver seder, byggnader och landskapet i delar av det grekiska området.

Plinius d ä.

[23–79] Romersk författare och forskare. Är mest känd för att ha skrivit ett av de första verken om naturhistoria, "Naturalis Historia". I böckerna skriver han bland annat om geografi, botanik, zoologi och geologi. Dog när han försökte rädda överlevande från Herculaneum undan vulkanen Vesuvius utbrott år 79.

de Pontchartrain, Louis Phélypeaux.

[1643–1727] Fransk politiker och greve. Var en av landets viktigaste ministrar och hade bland annat ansvaret för flottan, handel, kolonier, kyrkan och hovet. Hans tid i regeringen har länge betraktats som ett misslyckande och han anses som ansvarig för flottans nederlag vid slagen i Barfleur och La Hougue år 1692.

Raoul-Rochette, Désiré.

[1789–1854] Fransk arkeolog. Var en av sin tids främsta experter på den antika världen och forskade bland annat om etruskerna, antikens greker och Pompeji.

Strabo.

[64 f Kr–ca 24 e Kr] Grekisk filosof, historiker och geograf. Är mest känd för sitt uppslagsverk "Geographia" där han beskriver alla då kända folk och länder i världen.

Theseus.

En hjälte i den grekiska mytologin. Den mest kända legenden handlar om hur Theseus dödar odjuret Minotaurus i labyrinten på Kreta.

de Tournefort, Joseph Pitton.

[1656–1708] Fransk botaniker. Är en av forskningens mest inflytelserika botaniker och skapade bland annat begreppen art och släkte. Vägen Rue de Tournefort i Paris är döpt efter honom. Hans mest berömda verk är "Institutiones rei herbariae" (1700).

Fler böcker: E-boksforlaget.se

Om du gillar e-böcker om historia så kommer du att gilla utbudet hos E-boksforlaget.se

Här kan du söka bland e-böcker från flera olika förlag om en rad olika ämnen, bland annat historia och arkeologi.

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

Här är några exempel på titlar:

Klassiska deckare

- "Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
- "Sherlock Holmes: Beryllkronan"
- "Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
- "Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
- "Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
- "Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
- "Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
- "Sherlock Holmes: Blodbokarna."
- "Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet."
- "Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
- "Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
- "Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
- "Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
- "Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
- "Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"
- "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"

Arkeologi

- "Solgudens yxa och Tors hammare"

- (1899)
- "Hällristningarnas ålder" (1869)
- "Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)
- "Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
- "Forntidens perioder" (1892)
- "Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
- "Bohusläns bygdeborgar" (1909)
- "Bohuslänska hällristningar" (1879)
- "Fynden i Troja" (1878)
- "Förbindelse mellan Skandinavien och vestra Europa före Kristi födelse" (1889)
- "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- "Husaby kyrka" (1899)
- "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- "Grafkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)
- "Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)
- "Skånska fornminnen" (1853)
- "Ölands fornminnen" (1874)
- "Tors hammare" (1872)
- "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"

Djur & natur

- "Svenska djur i folktron" (1898)

- "Skäggets historia" (1893)
- "Kattens kulturhistoria" (1882)
- "Djurens sömn" (1889)
- "Katten i forntida Egypten" (1889)
- "Ett dygn på månen år 1870"
- "Orkidéernas historia" (1894)
- "Blomsterspråket" (1888)
- "Sveriges hundraser" (1880)
- "Guide till biskötsel" (1885)

Kulturhistoria

- "Midvinterns solfest" (1894)
- "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter"
- "Om julens härkomst" (1899)
- "Julen i Skåne på 1820-talet"
- "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- "Lyxens historia" (1870)
- "Gaffelns historia" (1889)
- "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- "Vårt solsystem" (1878)

Resor

- "Ett besök i Venedig år 1878"
- "Strandgatan i Visby år 1879"
- "Resa på Dalslands kanal år 1877"
- "Nyköpings slott" (1877)
- "Ett besök i Marstrand år 1882"
- "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- "Resor med luftballong år 1873"

- "Runlejonet i Venedig" (1871)
- "En utflykt på Mälaren år 1871"
- "Skildring af Vestergötland år 1882"
- "Kalmar slotts historia" (1880)
- "Ett besök i Södertälje år 1881"
- "En färd på Donau år 1882"
- "Ringmuren i Visby" (1874)
- "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- "Petras helgedomar" (1921)
- "Ett besök i Boxholm år 1885"
- "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- "Borgholms slottsruin" (1878)
- "Rundtur i södra Frankrike år 1880"
- "Ett besök på Djurgården sommaren 1868"
- "Sigtunas tidiga historia" (1872)
- "Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
- "Norrköpings historia" (1871)
- "Ett besök i Waxholm år 1870"
- "Vadstena slott" (1875)
- "Skildring av Island" (1870)
- "Besök på Gripsholms slott år 1895"
- "Ett besök i Rom år 1870"
- "Besök på Helgoland år 1874"
- "Guide till Uppsala år 1875"
- "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- "Gripsholms slott" (1877)
- "Ett besök i Strängnäs år 1874"
- "Ett besök i Visby år 1906"
- "Bohus fästning" (1869)
- "Ett besök i Ystad år 1872"

Svensk geografi

- "Märkliga orter i Sverige" (1883)
- "Skildring av Värmland år 1882"
- "Skildring av Dalälven år 1876"
- "Skildring av Ångermanland 1882"
- "Skildring av Bohuslän år 1882"
- "Skildring av Dalsland år 1882"
- "Skildring av Närke år 1882"
- "Skildring av Öland år 1882"
- "Skildring av Stockholm år 1882"
- "Skildring av Västmanland år 1882"
- "Skildring av Härjedalen år 1882"
- "Skildring av Gästrikland år 1882"
- "Skildring av Jämtland år 1882"
- "Skildring av Göteborg år 1882"
- "Skildring av Halland år 1882"
- "Skildring av Blekinge år 1882"
- "Skildring av Gotland år 1882"
- "Skildring av Södermanland år 1882"
- "Skildring av Östergötland år 1882"

Vikinger

- "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- "Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
- "Hervars och Hedreks saga" (1888)
- "Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)
- "Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)
- "Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)